

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРОМОВ
ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
і література», ОПП «Українська і
англійська мови: переклад та
редагування»
Юлії БОНДАРЬ

Науковий керівник:
к.філол. н., доцент кафедри української
мови та прикладної лінгвістики
Лілія КОСТИЧ

«Допущено до захисту»
Протокол № 11 засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
ННІФ від 01.06.2023
Завідувач кафедри _____ **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Засади теоретичного вивчення політичного тексту.....	5
1.1. Політична промова як різновид політичної комунікації.....	5
1.2. Структура і функції політичної промови.....	8
1.3. Особливості лінгвокультурологічного аналізу політичного тексту.....	12
РОЗДІЛ 2. Функціонування засобів мовної виразності в політичних промовах.....	14
2.1. Мовнокультурний феномен організації політичної промови.....	14
2.2. Репрезентація і функції засобів мовної виразності в політичних промовах.....	17
РОЗДІЛ 3. Політична промова в аспекті перекладу.....	24
3.1. Поняття <i>політичний переклад</i> у сучасному перекладознавстві.....	24
3.2. Перекладацькі прийоми відтворення компонентів лінгвокультури українською мовою.....	27
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	37

ВСТУП

Сьогодні неможливо без політичних суперечок. У публічних виступах кожен політик використовує різні мовні засоби, щоб переконати, що саме він повинен керувати країною. Політичні діячі намагаються уникати імпровізації, заздалегідь обдумуючи план виступу. Потрібно розуміти свою цільову аудиторію і вміти знаходити підхід до неї. Не менш важливо змогти не лише зацікавити слухачів, а також утримати їх увагу упродовж усього виступу.

Головним завданням оратора полягає в тому, щоб переконати аудиторію у правдивості наведених фактів. Здебільшого політичні лідери повідомляють людям те, що вони бажали б почути, і словами малюють картинку досконалого світу, який планують побудувати в майбутньому.

Актуальність теми бакалаврської роботи зумовлена потребою виконати аналіз політичних промов та дослідити прийоми, які використовують політики з метою впливу на аудиторію.

Мета дослідження – установити роль засобів мови й лінгвокультурних компонентів у структурі промов політичних діячів.

Відповідно до мети сформульовано **основні завдання** дослідження:

- 1) з'ясувати зміст понять *політична комунікація* і *політична промова*;
- 2) установити головні риси політичної промови як різновиду політичної комунікації;
- 3) розглянути структуру політичної промови;
- 4) виявити мовні засоби й лінгвокультурні компоненти, які використовують політики у своїх промовах;
- 5) схарактеризувати поняття *політичний переклад*;
- 6) з'ясувати перекладацькі прийоми відтворення компонентів лінгвокультури українською мовою.

Об'єктом дослідження є політичні промови.

Предмет дослідження становлять мовні та лінгвокультурні одиниці як засоби впливу в структурі політичної промови.

Методи дослідження. У бакалаврській роботі використано такі дослідницькі методи: *описовий* метод, яким послуговувалися для характеристики особливостей політичної комунікації та політичної промови; *зіставний* метод застосовано під час порівняння класифікацій промов; метод *контекстуально-інтерпретаційного аналізу* дав змогу встановити функції мовних одиниць і лінгвокультурних компонентів у текстах промов політичних діячів.

Джерельною базою бакалаврської роботи послуговували тексти політичних промов Джозефа Байдена, Дональда Трампа, Гіларі Клінтон, Володимира Зеленського.

Структура й обсяг бакалаврської роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 40 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ЗАСАДИ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ТЕКСТУ

1.1. Політична промова як різновид політичної комунікації

Публічне мовлення було поширене ще в Давній Греції та Римі. Його використовували як ефективний засіб впливу на аудиторію. Вправний оратор перетворював свою доповідь на зброю, що допомагала досягати певних цілей. Ще з прадавніх часів публічні виступи були невід'ємною частиною кар'єри будь-якого політика.

Останнім часом до промов політиків прикута пильна увага лінгвістів, соціологів, філософів і політологів. Причинами такого зацікавлення є демократизація, що активно шириться сферами суспільного життя, а також розвиток ЗМІ.

Політичний дискурс охоплює політичні дискусії та загальноприйняті норми публічної політики, які сформувалися відповідно до традицій, пройшовши перевірку часом. Політичний дискурс існує у двох формах: усній та писемній. Усний тип реалізується у радіо- та телевізійних прес-конференціях, інтерв'ю, парламентських дебатах, політичних промовах. До письмового належать протоколи, договори, агітаційні листівки, колонка з новинами у пресі [Фоменко 1998].

Політичні тексти можна поділити на такі різновиди:

- регулятивні;
- інструментальні;
- інтегративні;
- інформативно-персуазивні [Canetti 1960, s. 45].

О. В. Падалка поділяє політичні промови на такі типи:

- парламентські (визначення доцільності чи недоцільності певної дії);
- передвиборчі (основна ціль – переконати виборців, отримати їхню прихильність);

- партійні (просування власних ідей та наративів);
- дипломатичні (їх часто можна почути на офіційних зустрічах чи в парламенті, але вони не мають на меті викликати заперечну реакцію від слухачів);
- вітальні;
- святкові (інструмент подання загальних цінностей і поглядів) [Падалка 2012, с. 67].

Знання базових прийомів лінгвістики, риторики та психології закладені в основу успішного політичного виступу. Саме ці дисципліни допомагають під час написання яскравого тексту, використовуються під час підготовки й виголошення промови, спрямовуючись на досягнення певного результату.

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що політична промова – це усний політичний текст, що спрямований на широку аудиторію та містить у своєму змісті чіткі цілі, ідеї та конкретні способи їх реалізувати.

Як зазначає американський науковець Р. Лакофф, мову можна визначити як політику, що характеризує владу, а влада керує тим, яка інформація поширюється в маси і який вплив це має на інших [Lakoff 1990].

Увага вчених до політичного дискурсу стрімко зростає, що сприяє розвитку політичної лінгвістики. Цей напрям мовознавства досліджує сфери політичної комунікації, а також інструменти й методи, які використовують політики, щоб впливати на свідомість суспільства. На думку М. Г. Божеску, головною метою лінгвістичного аналізу політичного дискурсу є визначення складних зв'язків, що існують між мовою, суспільством і владою [Божеску 2013, с. 6].

У сучасному суспільстві існує чимало політичних, соціальних чи економічних питань, які потрібно розв'язати. Чи не найголовнішим серед них є питання про комунікацію між владою та суспільством. Створення довірливих та партнерських відносин між цими двома сторонами актуалізує вивчення політичної комунікації. Високий рівень недовіри народу до влади

зумовлений багатьма причинами. Однією з таких причин є обіцянки в передвиборчих кампаніях, які залишаються не виконаними після їх завершення. Комунікація існує на будь-якому соціальному рівні, поєднуючи й забезпечуючи злагоджений взаємозв'язок усередині всього суспільства. Саме завдяки комунікації формуються міжнародні відносини. Політична комунікація стає інструментом, що допомагає взаємодіяти представникам політичної сфери з представниками інших суспільних сфер.

Польський учений Т. Гобан-Клас виокремлює сім основних дефініцій комунікації, що найкраще характеризують площини такого складного процесу і його основні завдання:

- трансмісія (передача ідей, інформації, емоцій);
- спосіб порозумітися з оточуючими;
- інструмент впливу чи переконання;
- згуртувати спільноту;
- інструмент взаємодії;
- можливість обміну інформацією;
- контроль громадськості, координація спільних зусиль [Карпчук 2018, с. 12-13].

Багатоаспектність цього явища призвела до появи чималої кількості тлумачень поняття «комунікація». Комунікація дотична до багатьох суспільних сфер, переплітаючись, зокрема, з такими науками, як економіка; політика; право; психологія; культурологія.

Використання трьох основних теоретичних підходів – структурного, біхевіористичного, коли увага зосереджена на дослідженні людської поведінки під час прийняття будь-яких рішень, та культурного – дає змогу розширити власні знання про комунікацію.

Термін «політична комунікація» також можна віднести до дискусійних. Деякі науковці розглядають політичну комунікацію як широке поняття, яке пов'язане з будь-якими політичними питаннями [Чорна 2012, с. 55].

Політичну комунікацію можна визначити як спосіб обміну інформацією, що організовує політичну діяльність, творить думку громадськості, зважаючи на інтереси та запити громадян [Політологічний...1997, с. 162]. Ширше розуміння цього терміна подає Р.-Ж. Щварценберг, характеризує комунікацію як циркулювання політичної інформації між політичними й суспільними устроями [Schwartzenberg 1988, с. 42].

Варто зазначити, що поняття політична комунікація має багато спільного із загальним механізмом комунікації, але певні розбіжності усе ж існують: кожен політичний устрій будує особисту сітку політичної комунікації, ураховуючи свої можливості; рівень економічного розвитку безпосередньо пов'язаний з процесом політичної комунікації; рівень розвитку політичної комунікації визначається загальною культурою, цінностями та нормами суспільства. Механізм політичної комунікації працює постійно, але активізацію можна простежити у виборний період, коли використовують різноманітні інструменти впливу на виборців, бажаючи схилити їх на свій бік. ЗМІ є одним із головних засобів реалізації політичної комунікації.

1.2. Структура і функції політичної промови

Суспільно-політична мова є багатовимірним явищем. Щоб виконати успішний науковий аналіз мови політичного тексту, потрібно залучити знання із різних гуманітарних галузей. Політичний текст, зокрема політична промова, належить до публіцистичного стилю. Кожна політична промова, незалежно від її функцій, має чітко визначену структуру, що дає змогу досягти послідовності та логічності викладу інформації.

Розглянемо структурні компоненти політичної промови та їхні функції.

1. Вступ: мета вступу – зацікавити аудиторію.
2. Основна частина: мета – інформувати, переконати, мотивувати аудиторію. Основна частина містить ключові ідеї промови, які автор логічно поєднує між собою за допомогою переходів.

Наприклад:

- ключова ідея 1: мотивація; доказ; короткий висновок; перехід;
- ключова ідея 2: мотивація; доказ; короткий висновок; перехід;
- ключова ідея 3: мотивація; доказ; короткий висновок; перехід.

Промова може містити необмежену кількість ключових ідей залежно від її теми, таймінгу, мети тощо.

3. Висновок: мета висновку – підбити підсумки промови; висновок містить ритуал прощання з аудиторією [Божеску 2013, с. 9].

На кожному з етапів виголошення промови оратор виконує певні функції:

- у вступі промовець озвучує привітання, установлює зв'язок зі слухачами, виголошує основну тему, мету й ціль виступу, зацікавлює та завойовує прихильність аудиторії;
- в основній частині промовець детальніше розкриває основні проблеми, наводить аргументи;
- наприкінці оратор підбиває підсумки свого виступу, прощається зі слухачами.

Вступ у політичній промові є ключовим компонентом, від якого залежить успіх усього виступу. Німецький учений Г. Ебінгауз, що досліджував особливості людської пам'яті, запропонував термін «ефект країв», який розкриває особливий феномен людської пам'яті, коли запам'ятовується лише та інформація, що прозвучала на початку і в кінці [Ebbinghaus 2018].

Т. Нагорська виокремлює три основні види початку виступу:

- 1) вступ-привітання;
- 2) вступ-формування головних тез промови;
- 3) вступ, сформований комунікативною ситуацією [Нагорська 2007, с. 54–56].

Найбільш насичена інформацією основна частина промови. Головна мета основної частини промови – дати лад усій кількості поданої інформації, окреслити думки мовця та створити «мікротеми». Саме така структура є необхідною, бо кожне твердження спікера повинне містити в собі аргументаційне підґрунтя, зокрема, коли це політичний виступ.

Л. Мацько характеризує наведення аргументів як «серцевину» у процесі створення промови та зазначає, що апелювати можна різними логічними законами, судженнями. Дослідниця також формулює ключові умови вибору аргументів:

- достовірність аргументів;
- один аргумент має відповідати конкретній тезі, а не ширитись і на інші;
- добір аргументів має відбуватися з орієнтуванням на певну аудиторію, на яку буде поширюватись;
- образність форм аргументації [Мацько 2006, с. 98–99].

Щоб створити такий ефект, коли аудиторія затамовувала подих, очікуючи на наступне речення мовця, оратори ще з часів Давньої Греції використовували гомерівську послідовність подання аргументів: спочатку вживати слабкі, далі – середні, а в кінці – найбільш вагомні свідчення.

Останньою у структурі виступу, але не за значенням, є кінцівка, адже майстерно сформований висновок неодмінно залишить у пам'яті аудиторії свій відбиток.

Л. Мацько виокремлює такі типи завершення промови:

- 1) доцільний; 2) елегантний.

Основна відмінність між ними полягає в тому, що в першому типі промови наприкінці підбивають підсумки, необхідні для розкриття теми виступу, а в другому використовують вишуканий художній прийом, зокрема відому цитату, влучний афоризм чи прислів'я.

На нашу думку, політичним промовам більше притаманний елегантний тип. Л. Мацько описує підвиди елегантного типу завершення промови.

1. Висновок-підсумок – узагальнення усіх мікротем. Він допомагає аудиторії скласти особисте враження про обговорювану тему. Формується такий висновок поетапно або узагальнено. Дієвими є обидва методи.

2. Висновок-апеляція допомагає створити контакт з аудиторією, заволодіти увагою та приспати напруження. Характерні риси висновків-апеляцій – урочистість і емоційність. Кінцівки такого типу висновку ще довго

залишають у реципієнтів післясмак виступу, змушуючи їх розмірковувати над почутим.

3. Типологічні висновки слугують інструментом, який занурює слухача в міркування щодо промови, допомагає краще її пізнати й осмислити [Мацько 2006, с. 130–132].

Основними лексико-семантичними характеристиками політичних промов є:

- доцільне поєднання елементів наукового, офіційно-ділового, художнього й розмовного стилів;
- насичення політичних промов висловлюваннями й лексемами суспільно-політичного, соціально-економічного спрямування;
- переважання закликів / гасел;
- багатозначність використовуваної авторами образної лексики;
- велика кількість емоційно-оцінних лексем;
- використання експресивних сталих словосполучень;
- багато перифраз;
- активне уживання слів у переносному значенні; лексеми, що побутують у науковій, спортивній, музичній, військовій галузях, використовують у переносному значенні в різних контекстах;
- переважання іншомовних словотворчих афіксів;
- надання особливої уваги влучним афористичним заголовкам, які створюють інтригу;
- використання фразеологізмів, які урізноманітнюють висловлювання;
- використання емоційно забарвлених лексем, що забезпечують емоційну оцінку й пристрасність мовлення [Стеблина 2019, с. 86].

Автори сучасних політичних промов прагнуть подавати інформацію якомога доступніше, задля чого вдаються до використання синтаксичних конструкцій, властивих розмовному стилю, використовують слова, що належать до розмовного, сленгового стилю [Лосєва 2012, с. 65].

Автори політичних промов часто вдаються до маніпулювання свідомістю людей, уживаючи емоційно-експресивну лексику, метафори, епітети, антитези тощо. Гіперболи використовують як спосіб відвернути увагу від конкретних проблем або, навпаки, як спосіб перебільшити їхнє значення. Вживання цього прийому викликає резонанс, викривлює сприйняття ситуацій, що може мати катастрофічні результати для панівної політичної еліти [Долинський 2012, с. 47].

1. 3. Особливості лінгвокультурологічного аналізу політичного тексту

Політичні промови президентів та політичних діячів кожної з країн характеризуються власними лінгвокультурологічними особливостями, тобто вживанням лексичних одиниць, притаманних для кожної окремої країни, еквіваленти для перекладу яких відсутні у мовах інших культур. До таких лексичних одиниць можна віднести цілий пласт лексем, словосполучень, які є лінгвокультурологічними компонентами політичних промов.

Лінгвокультурологія допомагає дослідити національну картину світу, мовну свідомість, ментальні відмінності. Лінгвокультурологічний аналіз тексту посідає провідне місце в лінгвокультурології, бо саме через тексти ми маємо змогу поглянути на особливості тієї культури, мовою якої був написаний текст. Ретельне дослідження тексту відкриває своєрідний портал, що дозволяє подорожувати культурою іншої країни, дізнаватись приховані сенси, які стоять за мовними одиницями, пізнавати культурні цінності та, зрештою, сформулювати власну думку про картину світу, притаманну цій культурі. Цей вид аналізу дає змогу поглянути на текст як на цілісну систему через його мовні й культурологічні особливості. Лінгвокультурологічний аналіз розкриває характер нації. Лінгвокультурологія як наука простежує національні реалії, що знаходять відображення в мові, і вивчає контакт мови з життям певного народу.

‘Як відомо, кожному народові від минулих поколінь залишається культурна спадщина, що впродовж наступних років творить його менталітет, визначає психологічні особливості сприйняття життя, безперечно впливає на свідомість та формує певну модель поведінки, прийнятну в конкретній країні. Усі ці складники перетинаються один з одним і малюють картину політичного устрою держави. Усе назване впливає на народ і зумовлює його очікування щодо дій політиків, що й стає ключовим фактором під час створення агітаційної програми й написання промови. Досліджуючи лінгвокультурологічні особливості політичного тексту, не можна оминати таке поняття, як ідіостиль оратора. Кожному політику притаманні особливі риси, неповторний імідж, який можна простежити через мовний портрет, оригінальні лексичні прийоми. Майстерно створений ідіостиль – запорука успіху політика. Послідовно дотримуватися ідіостилю так само важливо, як і провадити іншу політичну роботу, адже неповторний характер промови вирізняє політика з-поміж інших опонентів, закарбовуючись у пам’яті народу. Сучасні українські політики у своїх виступах часто використовують лінгвальні засоби, характерні для ідіостилів політиків США. Саме тому український і американський політичні дискурси мають багато спільних рис [Бурлака А. О.]. Наприклад, емоційність та експресивність під час політичних промов слугує інструментом завойовування довіри й схиляння народу на свій бік на виборах. Ще один прийом, до якого вдаються політичні лідери, – нечіткість і завуальованість висловів. Нерідко політичні діячі використовують пасивні конструкції. Цей мовний засіб домагає уникнути відповідальності за проголошене чи зроблене [Бурлака А. О.].

Лінгвокультурною особливістю політичних промов є також використання фразеологічних одиниць. У мовознавстві пропонують неоднакові визначення поняття «фразеологізм», тому існують різні думки щодо того, які одиниці належать до групи фразеологізмів.

Отже, лінгвісти розглядають політичний дискурс як об’єкт дослідження лінгвокультурології і як окрему підсистему, що має свої особливості. Ознакою

політичного дискурсу є взаємодія людини й суспільства. Саме тому дослідження політичного дискурсу пов'язане із вивченням текстів разом із позамовними чинниками, пізнанням культурних цінностей, що функціонують у різних спільнотах, процесом творення концептуальної мовної картини світу. [Романюк А. Б., Заяць А. В.].

РОЗДІЛ 2.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ МОВНОЇ ВИРАЗНОСТІ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ

2.1. Мовнокультурний феномен організації політичної промови

Політичний дискурс утворився внаслідок бурхливого розвитку міжнародних контактів, становлення незалежних держав, зміцнення культурних і політичних зв'язків. Унаслідок цього розвитку сформувалися особливості політичного дискурсу українських провідних політиків, а також англійських і американських політичних діячів. Специфічні риси політичної сфери різних країн обов'язково слід ураховувати під час перекладу. Це пов'язано з тим, що головна мета перекладача – передати позамовні чинники, пов'язані зі створенням будь-якого тексту чи формуванням дискурсу.

Спілкування на міжнародному рівні регулюють правила протоколу, особливі норми етикету й церемоніалу. Вони визначають не тільки поведінку дипломатів та глав держави, проведення важливих заходів міжнародного рівня, а й оформлення дипломатичної документації. Невпинно зростає роль політиків у розв'язанні першочергових проблем людства, що породжує інтерес до вивчення політичного дискурсу різних країн.

Важливо підкреслити, що на сучасному етапі активно досліджують різні аспекти політичного дискурсу на матеріалі англійської, німецької, іспанської та інших мов. Основну увагу приділяють аналізу індивідуального стилю

політиків, випадкам комунікативних невдач, найбільш ефективним і поширеним стилістичним і риторичним прийомам, що функціонують у політичних промовах [Блур М., Блур Т. 2013].

Для того щоб зрозуміти основні характеристики англомовного та українськомовного політичного дискурсу, потрібно проаналізувати основні відмінності між ними, що безперечно допоможе перекладачеві спрямувати переклад політичного тексту в правильне русло. Реципієнт повинен не лише отримати повну інформацію, але й зазнати того прагматичного впливу, на який розраховував автор (перекладач) політичного тексту. Адже політична промова спрямована передусім на досягнення очікуваного політиком результату, на те, щоб викликати інтерес аудиторії та схилити її на свій бік.

Як відомо, кожен народ має власну культурну спадщину, історію розвитку, соціальний устрій, що формує його менталітет, зумовлюючи психологічні особливості сприйняття життя. Назване впливає на свідомість народу і формує модель його соціальної поведінки, визначає прагнення, зумовлює рівень вимог, спрямованих до представників політичних кіл. Усе це утворює картину політичного життя країни загалом і кожного її громадянина зокрема. Відповідно окремий народ очікує і потребує певних дій від політиків, що і є ключовим для політичного діяча під час формування агітаційної програми та конкретної промови.

Український народ, чи американський, чи англійський значно відрізняються своїм менталітетом, історією, традиціями, що знаходить відображення в політичному дискурсі та в інших сферах життя. Безперечно, існують спільні або схожі характеристики політичного дискурсу, але прагматичний ефект і мовні засоби досягнення кінцевої мети промови різні [Висоцький 2019, р. 68–71].

Як зазначає К. С. Серажим у статті «Сучасний український політичний дискурс: формування нового стилістичного канону», докорінні політичні зміни в Україні кінця ХХ століття супроводжувались радикальними змінами і в суспільно-політичній свідомості, що вплинуло на систему мови в цілому, і

на мовні засоби, що вживаються в політичному дискурсі зокрема. Нові умови функціонування ЗМІ сприяють формуванню нового стилістичного канону, під яким ми розуміємо єдність структурних та змістових принципів організації мовних одиниць. Його основу складають норми відбору й сполучення мовних елементів у тексті відповідно до завдань комунікації [Серажим 2002].

У сучасних умовах комунікація стає адресною, діалогічною. На зміну розпливчастому «ми» приходять конкретне «я». Повертаються лексеми, що вийшли зі щоденного вжитку у зв'язку зі зникненням реалій, які вони позначали в минулому (*віче; правиця* 'праве крило парламенту'). Актуалізації «застарілої» лексики великою мірою сприяє відродження духовних традицій, культурних цінностей і суспільних реалій, які були втрачені чи заборонені в добу тоталітаризму. Водночас значна частина політичної лексики, що донедавна становила поняттєву основу політичного дискурсу, перейшла в розряд потенційних історизмів, які позначають явища радянського минулого (*політбюро, соціалістичний табір*) [Горбатенко 2005, с. 3–13].

Характерними рисами сучасного американського політичного дискурсу вважають його розвиток у тісному зв'язку із ЗМІ, наявність президентської риторики як його компонента, його ціннісну орієнтацію, дотримання принципу політичної коректності, посилену увагу до проблеми прав жінок та становища етнічних меншин. Головними риторичними прийомами залишаються використання методів контрасту, протиставлення, повтору, виокремлення ключових понять. [Фоменко 1998, с. 5]

Також для успішного досягнення мети адресант повинен створити вдалий імідж, компонентами якого є ораторські здібності промовця і його зовнішній вигляд.

Велику кількість лексики, що формує словник політичних термінів, запозичували з різних сфер нашого повсякденного життя.

У ньому трапляються усталені вислови, запозичені з Біблії та церковні терміни: *«Bite the dust, broken heart, fall from grace, an eye for an eye, money is*

the root of all evil, thorn in your side, wolf in sheep's clothing, forbidden fruit, go the extra mile, to move mountains».

Вислови, запозичені з творів Шекспіра: *«lie low, heart of gold».*

Вислови, запозичені зі спортивної сфери: *«blind-sided, dark horse, one- or two horse race, front runner, hot shot, no sweat, drop the ball»* [Фоменко 1998, с. 10].

Характерною рисою дипломатичної промови є переконання. Дослідивши політичні промови, учені роблять висновок, що англомовні промови відрізняються від українськомовних більшою експресивністю. Спільними рисами вважають офіційно-діловий стиль, який підпорядковується логічності викладу думок, послідовності, об'єктивності і малій емоційності, ввічливості під час звернення до адресанта та певній калькованості під час підбору синтаксичних і лексичних конструкцій.

Невід'ємною частиною політичних текстів є використання складних синтаксичних конструкцій, політичної, військової, юридичної, економічної лексики. Цитати, алюзії і компліменти відповідають за особливий національний колорит текстів. [Руда 2012, с. 232]

2.2. Репрезентація і функції засобів мовної виразності в політичних промовах

Слова мають силу змінювати думки, ставлення та поведінку. Слова, які люди використовують для передачі своїх ідей, розкривають внутрішній світ їхніх слухачів. Слова використовують для зміни змісту чи значення та для зміни сприйняття чогось. Наприклад, поняття *війна*, яке пов'язане зі смертю та руйнуванням, можна інтерпретувати як спосіб отримати свободу і незалежність або спосіб захистити майбутнє. Пояснення дає змогу лідерам і політикам по-новому викласти сенс проблеми. [Діяк 2000, с.304].

«But we emerged anew in the great battle for freedom: a battle between democracy and autocracy, between liberty and repression, between a rules-based order and one governed by brute force» (1).

«And the principles that had been the cornerstone of peace, prosperity, and stability on this planet for more than 75 years were at risk of being shattered» (20).

«Yes, we would stand up for the right of people to live free from aggression» (20).

«Let us move forward with faith and conviction and with an abiding commitment to be allies not of darkness, but of light. Not of oppression, but of liberation. Not of captivity, but, yes, of freedom» (20).

Це лише кілька прикладів того, як Джо Байден використовує риторичку. Він не використовує пряме поняття війни, а лише описує її.

Крім того, замість того, щоб описувати дві протидорчі сторони у війні, Джо Байден описує дві панівні країни як «*democracy*» та «*autocracy*», «*darkness*» та «*light*», характеризує політику в цих державах як «*a rules-based order*» та «*governed by brute force*», а стиль політики як «*liberty*», «*repression*».

У виступах Джо Байдена часто вживає вставні слова на зразок: *first, firstly, first of all, for a start, in the first place, then, at first, second, next* та інші.

Наприклад:

*«**First of all**, there's no doubt that when a major nuclear power attacks and invades another country that the world is going to respond and markets are going to respond all over the world» (2).*

*«**Then** came in the air raids, followed by tanks and troops rolling in» (3).*

*«And **second**, we have to fight the corruption coming from the Kremlin to give the Russian people a fair chance» (1).*

*«And **then**, he met the iron will of America and the nations everywhere that refused to accept a world governed by fear and force» (20).*

За допомогою вставних слів Джо Байден організовує свою промову. Це сприяє кращому розумінню, допомагає утримувати увагу аудиторії та увиразнює головну думку виступу. Використовуючи такі засоби, промовець установлює та підтримує контакт з аудиторією.

Для встановлення контакту з аудиторією також використовують інші синтаксичні засоби.

- Вставні конструкції містять звернення до слухачів і є своєрідним закликком до єднання.

«Thank you, thank you, thank you. Please, if you have a seat, be seated. If you don't, come up on stage» (1).

«My fellow Americans, we have to be different than this» (21).

«Hello, Poland! One of our great allies» (20).

«May God bless you all. May God protect our troops.

And may God bless the heroes of Ukraine and all those who defend freedom around the world» (20).

«Thank you, Poland. Thank you, thank you, thank you for what you're doing. God bless you all» (20).

- Конструкції з поясненням містять додаткову оцінку.

«And history shows this is the task of our time, the task of this generation» (1).

«As we gather tonight, the world, in my view, is at an — at an inflection point. The decisions we make over the next five years or so are going to determine and shape our lives for decades to come» (20).

- Спонукальні речення закликають слухачів до певних дій (*Let's remember*).

«The hammer blow that brought down the Berlin Wall, the might that lifted the Iron Curtain were not the words of a single leader» (1).

«Let us say a silent prayer for those who lost their lives, for those they left behind, and for our country» (21).

«Let us add our own work and prayers to the unfolding story of our nation» (21).

«Turn on and look — turn around and look at one another.

Look at what you've done so far» (20).

Займенники не передають значення так, як слова, які вони заміщають, проте, залежно від способу використання, вони можуть змінити зміст речення і вплинути на сприйняття інформації.

У тексті займенники можуть функціонувати як засоби, що створюють дистанцію або зв'язок між мовцем і слухачами.

Наприклад:

«Having lost children myself — I know that's no solace to the people who've lost family» (1).

У цій промові Джо Байден прирівнює себе до своїх слухачів, щоб викликати довіру аудиторії та висловити свою емпатію до подій, що відбуваються. За допомогою зворотного займенника президент показує свою єдність зі слухачами. Мета висловлювання – потрапити в категорію «свої», а не «чужі».

Розглянемо приклад:

«Yesterday, I met with the troops that are serving alongside our Polish allies to bolster NATO's frontline defenses I saw tears in many of the mothers' eyes as I embraced them» (1).

У цьому реченні використано метод самопрезентації. Мета – представити себе в позитивному світлі. Для встановлення контакту з аудиторією використано заклики до співпраці.

Політики часто вдаються до приховування правди або такого її подання, яке є вигідним для них. Тому політичні лідери «адаптують» кожен виступи до нової ситуації. Якщо розглядати промову Джозефа Байдена з точки зору побудови речень, то передусім варто зауважити, що президент США використовує і прості, і складні конструкції.

Наприклад:

«We're the one that modernized it. We've done more than anybody else. But guess what? We stopped investing in ourselves. We stopped investing in ourselves they cause more chaos and engage in more aggression.

They keep moving. And the costs, the threats to America and the world keep rising. We can't let this happen» (4).

Промови Джо Байдена чіткі та зрозумілі. Також Джо Байден часто використовує ускладнені конструкції:

Наприклад: *«Sometimes we will speak softly and carry a large Javelin» (5).*

«It will ensure a steady flow of weapons and equipment into Ukraine over the next few weeks» (6).

«And my hope is and my expectation is Congress would move and act quickly» (6).

У першому прикладі Джо Байден використовує однорідні додатки, а у другому – однорідні підмети. В обох випадках однорідні члени поєднані получателем сурядності «and». Неодноразово президент використовує також і складносурядні речення, що робить його мовлення більш рішучим та лаконічним.

Наприклад: *«They're going to pay their fair share of the costs as well, but we have to do this» (7).*

«President Biden I was in Normandy, and I went up afterwards with the — to the cemetery» (8).

За допомогою таких конструкцій президентові вдається послідовно виголошувати свої думки і, де потрібно, змінити думку на протилежну.

Часто у промовах Джозеф Байден використовує складні речення.

Наприклад: *«Today, the United States is announcing that we intend to provide an additional \$500 million to the Ukrainian government» (6).*

«It brings these countries together in ways that — and they cooperate closely economically» (9).

«There was Rosie the Riveter — who I actually got to meet, quite frankly, before she passed away — and a lot of people who, in fact, kept the — kept it going» (4).

Зазвичай у складнопідрядних реченнях функціонують сполучники підрядності «*that*», «*who*». Джозеф Байден використовує цей тип речень частіше, ніж прості речення та інші типи складних речень. Використання аналізованих конструкцій дає змогу об'єднати кілька ідей в одному реченні, дотримуючись чіткості та інформативності у формулюванні думки. Наступною характерною рисою політичних промов Джо Байдена є часті повтори. За допомогою незвичних повторюваних конструкцій та евфемізмів політик увиразнює зміст висловлених ідей.

Наприклад:

«We're so much bigger than that. We're so much better than that» (7).

«It'd be a different world. It'd be a different circumstance» (7).

Аналізовані приклади показують, як Джо Байден вдається до анафори – стилістичного повторенні тих самих слів, речень на початку суміжних рядків. Для посилення виразності промови президент використовує також епіфору, повторюючи однакові слова (вислови) у кінці суміжних рядків.

Наприклад:

«The American people are united. Europe is united.

The transatlantic community is united. Our political parties in this country are united. The entire free world is united» (10).

У наступному прикладі показано використання паралелізму. Основна мета використання такого мовного засобу — посилити правдивість і доказовість ідеї.

Наприклад:

«It's also going to help schools and hospitals open. It's going to allow pensions and social support to be paid to the Ukrainian people so they have something — something in their pocket. It's also going to provide critical resources to address food shortages around the globe» (7).

У промовах американський президент за допомогою риторичних запитань висловлює власну позицію. Завдяки цьому виступи Джозефа Байдена дуже органічні.

Наприклад:

«Where in God's name is it written that the United States can no longer be a leading manufacturer in the world?» (8)

«Who in the Lord's name does Putin think gives him the right to declare new so-called countries on territory that belonged to his neighbors ?» (11)

«Would we respond or would we look the other way?

Would we be strong or would we be weak?

Would be — we would — would we be — all of our allies — would be united or divided?» (20)

«Do we think Russia would stop in Kyiv?

Do you think that's all there would be happening?» (22)

Джо Байден також рідко вдається до інверсії. Більшість речень має прямий порядок слів, що свідчить про прямолінійність промовця та його бажання чітко, без втрати сенсу, донести свою думку до слухачів.

У промові президента засвідчено також анадиплозис – техніку, коли одне або кілька слів повторюються так, що останнє слово або останнє речення першої частини висловлення повторюється на початку наступної частини.

Наприклад:

«The Battle of Kyiv was a historic victory for the Ukrainians.

It was a victory for freedom, won by the Ukrainian people...» (12).

Проте Джозеф Байден рідко використовує цей стилістичний засіб.

Використовуючи риторичні фрази, президент уточнює сказане та виголошує цілі. Доповідач часто звітує про свою діяльність, відповідає на запитання, засвідчує аудиторії лідерство. Розглянемо приклади такого подання інформації.

«I think he is focused on trying to convince the world that he has the ability to change the dynamics in Europe in a way that he cannot» (13).

But the fact remains: Russian troops currently have Ukraine surrounded — from Belarus, along the Russian border with Ukraine, to the Black Sea in the south — and all of its border» (14).

Значно рідше трапляються спонукальні речення, але Джо Байден не звертається до аудиторії прямо.

Отже, у своїх промовах Джозеф Байден активно використовує мовні засоби виразності для підсилення ідей і конкретизування думок.

РОЗДІЛ 3.

ПОЛІТИЧНА ПРОМОВА В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Поняття *політичний переклад* у сучасному перекладознавстві

Оскільки політичні тексти зазвичай пишуть для носіїв певної культури, то під час перекладу на іншу мову перекладач стикається з багатьма додатковими проблемами. Переклад промов є актуальною науковою перепоною, яка може або підтвердити майстерність та обізнаність перекладача у своїй справі, або спростувати її. Створення вдалих перекладів – це не лише цікаве питання для дискусії у філологів, а й мета, до якої наполегливо прагнуть чимало тлумачів.

Складна система політичного тексту постає перед перекладачем, який мусить зрозуміло й чітко передати усі почуття, образи, головну ідею.

Мета перекладу — якомога ближче ознайомити читача (або слухача), який не знає мови оригіналу, з текстом (чи змістом усної промови). Перекладач повинен доступно передати інформацію, написану однією мовою, використовуючи іншу мову. Переклад допомагає представникам різних народів обмінюватися духовними цінностями і дізнаватися більше про культуру одне одного. Тому зрозуміло, що важливо уміти правильно називати й описувати предмети, згадані в оригіналі. Для цього нерідко потрібно користуватися довідковими джерелами.

Також потрібно мати елементарні знання про реальні ситуації, пов'язані зі способом життя іншої країни, інших людей. Переклад відіграє важливу роль

у сучасному міжкультурному спілкуванні, дає змогу пізнати культуру та звичаї іншого народу.

Аналіз перекладів політичних текстів показує, що перекладач не завжди докладає максимум зусиль, щоб зберегти емоції та почуття, описані в оригіналі. Переклад політичного тексту потребує справжнього досвіду та неабиякої майстерності. Професіонал своєї справи має покладатися на себе, адже у нього не завжди під рукою є словник, у який можна зазирнути, він не завжди може порадитися з колегою чи «гуглити» незнайоме слово. Виконуючи письмовий переклад, перекладач має час для роздумів і пошуку довідкових матеріалів, а усний переклад вимагає миттєвої реакції. Усний переклад особливо важливий під час офіційних зустрічей і візитів президентів, генеральних директорів та інших.

Володимир Зеленський обіймає посаду президента України з 2019 року. Це унікальна людина, яка зачіпає гострим і влучним словом, а також створенням образу «нас». Причиною його унікальності є спосіб подання фактів, емоції та постійне бажання викликати певні почуття в аудиторії, руйнування певних стереотипів. Правильно перекласти його спіч і діалог – завдання не з легких.

Стиль промов Володимира Зеленського формують мовні засоби й манера подання інформації. Про це свідчить поступовий виклад матеріалу, логічний розвиток теми та спроба створити чіткіше розуміння певних речей. Важливою рисою промов Володимира Зеленського є логічне обґрунтування фактів.

Цікавим для аналізу є також переклад речення «*Але між чим і чим?*», узятого із промови президента. Перекладач вдається до опущення та зміни типу конструкції: «*But between what?!*» У цьому перекладі складне інтонування передано за допомогою двох розділових знаків. Використовуючи знак питання і знак оклику, перекладач спонукає задуматись саме над цим реченням.

Під час перекладу застосовують також прийом вилучення (опущення) мовного елемента. Порівняймо оригінал і переклад.

Оригінал: *«Ми ще не мали «Хаймарсів», але мали людей, які готові зупиняти танки голими руками» (23).*

Переклад: *«We didn't have HIMARS yet, but we had people willing to stop tanks with their bare hands».*

Також у виступах Володимира Зеленського важливим є використання повтору. Повтори дають змогу зосередитись на змісті повідомлення. Розглянемо приклад, у якому перекладач точно інтерпретує зміст повідомлення.

Оригінал: *«Демократія має бути дієвою – в усіх сенсах. Європа має бути дієвою» (Офіційний сайт Президента України).*

Переклад: *«Democracy must be effective – in every sense. Europe must be effective».*

Оригінал: *«Сильну державу, вільну державу, сучасну державу, приємну для життя державу» (24).*

Переклад: *«A strong state, a free state, a modern state, a state pleasant to live in»*

Оригінал: *«Коли щоночі – сирени повітряної тривоги, і просто поспати – це щастя, це цінно. Коли щоночі – ракетні атаки, і прокинутися зранку – це справді безцінно» (25).*

Переклад: *«When there are air raid sirens every night, and just sleeping is happiness, it is valuable. When there are missile attacks every night, and waking up in the morning is truly priceless».*

Оригінал: *«Світ повинен бачити, що терор програє. Коли «Петріоти» в руках українців забезпечують стовідсоткове збиття будь-яких російських ракет, терор програє. Коли світ збільшує тиск на Росію, зокрема санкційний, коли ізоляція терориста зростає, коли будь-якої близькості з Москвою соромляться її колишні партнери, терор програє» (26).*

Переклад: *«The world must see that terror is losing. When Patriots in*

the hands of Ukrainians ensure one hundred percent downing of any Russian missiles, terror is losing. When the world increases pressure on Russia, including sanctions, when the terrorist's isolation grows, when its former partners are ashamed of any closeness with Moscow, terror is losing».

Цей приклад також демонструє використання регулярних висловів і рекурсії без опущення та заміни.

Ще однією характерною рисою промов Володимира Зеленського є використання метафор:

Оригінал: *«Ми більше ніколи й нікому не подаруємо жодного камінчика нашої історії, не дамо «окупувати» жодну сторінку нашої історії, «анексувати» наших письменників, наших науковців, наших спортсменів, наших героїв, які перемагали нацизм» (28).*

Переклад: *«We will never give anyone a single stone of our history again, we will not allow "occupying" any page of our history, "annexing" our writers, our scientists, our athletes, our heroes who defeated Nazism».*

Оригінал: *«Коли в демократії знову вирости зуби» (29).*

Переклад: *«When democracy grew teeth again».*

3.2. Перекладацькі прийоми відтворення компонентів лінгвокультури українською мовою

Для здійснення влучного перекладу політичного дискурсу з дотриманням та відтворенням усіх лінгвокультурних особливостей необхідно не лише досконало володіти іноземною мовою, а й багато знати про країну, її традиції і культуру.

Під час перекладу політичних текстів часто використовують прийом калькування — використання прямих відповідників у мові перекладу [Карабан, 2014]. Використовуючи цей метод, перекладач підбирає кальку в українській мові, яка легко відображає сенс мовної одиниці оригіналу.

Під час роботи з абрєвіатурами та скороченнями перекладачі часто вдаються до транслїтерації і транскрипції.

Оригінал: «*We see it in the strength of our NATO Alliance, built from the bonds that we forever forged in the fires of two World Wars*» (27).

Переклад: «*Ми бачимо це в силі нашого Альянсу НАТО, побудованого на зв'язках, які ми назавжди викували у вогні двох світових воєн*».

Калькування є найпростішим і найуживанішими прийомом під час перекладу, адже більшість словосполучень є універсальними.

Розглянемо застосування еквівалентного перекладу та лексичних трансформацій як способів перекладу лїнґвокультурних особливостей промов політичних діячів США.

Г. Клінтон називає свою мрію так: “*a village*” *that has a place for everyone*. В українському перекладі доцільно обрати такий варіант: *Те, що я колись називала «будинком», у якому є місце для всіх*. В українській картині світу село деколи може асоціюватися з бідністю, злиднями та низьким рівнем життя та розвитку. З огляду на це доцільніше замінити лексему “*a village*” на лексему «*будинок / дім*». У такому разі думку автора не буде сприйнято двозначно. Отже, у цьому прикладі під час перекладу було застосовано лексичну трансформацію. Розглянемо речення.

Оригінал: «*Three college students in Arizona were so fed up with the uncertainty that they created a website called ismyinternshipcancelled.com which compiles the latest information on hundreds of companies' changing plans*» (16).

Переклад: «*Троє студентів коледжу в Арізоні були настільки **ситі по горло** невизначеністю, що створили веб-сайт під назвою ismyinternshipcancelled.com який збирає найсвіжішу інформацію про зміни планів сотень компаній*».

У цьому прикладі автор використовує ідіому *fed up*. В українській мові існують такі відповідники цього фразеологізму, які можуть бути використані в перекладі: *ситі по горло, ситі донесхочу, ситі по саму зав'язку*.

Розглянемо речення, узяті з виступу Дональда Трампа.

Оригінал: «*After four decades of failure, it is time for Iran's leaders to step forward and to stop threatening other countries, and focus on building up their own country*» (17).

Переклад: «*Після чотирьох десятиліть невдач настав час іранським лідерам зробити крок вперед і перестати загрожувати іншим країнам, а зосередитися на будівництві своєї власної країни*».

У цьому прикладі використано ідіому *to step forward*, що означає *зробити крок вперед*. Саме такий переклад, на нашу думку, є вдалим.

Під час перекладу конструкції «*It is unpardonable, to show hand on the new territories*» також було застосовано трансформацію фразеологізму: «*Протягнути руку на нові території – непростимий вчинок*».

Борис Джонсон – журналіст американського походження та політик Консервативної партії, який став прем'єр-міністром Великої Британії в липні 2019 року. Він залишив посаду у вересні 2022 року після того, як був змушений піти у відставку через скандал. Цей публічний діяч є важливою фігурою в британській політиці. Борис Джонсон володіє багатьма мовними прийомами, використовує різні техніки і творчо підходить до побудови своїх виступів.

Як і Володимир Зеленський, у своїх виступах він використовує багато гумору. Це допомагає отримати підтримку, вселити любов і створити дружню атмосферу навіть під час складних промов. Образ політика Бориса Джонсона формують такі компоненти: ексцентричність, комізм, іноді впертість, різкість ідей, гострота слова, харизма.

Багатогранність особистості Бориса Джонсона та його образу є цікавим та невичерпним матеріалом для дослідження. Мовна особистість Бориса

Джонсона водночас суперечлива й гармонійна. Це яскраво демонструє приклад, поданий нижче.

Оригінал: *«Because, I believe these expulsions represent a moment when a feeling has suddenly crystallised, when years of vexation and provocation have worn the collective patience to breaking point, and when across the world – across 3 continents – there are countries who are willing to say enough is enough»*, Johnson said at an annual gathering of the diplomatic corps in London (18).

Переклад: *«Бо я вірю, що ці висилки демонструють нам саме той момент, коли певне почуття вже викристалізувалося, коли роки драгування та провокацій довели загальне терпіння до точки зламу, і коли по всьому світу — на трьох континентах — вже є країни, готові сказати «достить».*

Політик використав метод повного переліку подій, доводячи основу сказаного до логічного завершення та показуючи неминучість певних речей. Перекладач вдався до звичайного перекладу. Він зберіг лише частину конструкції і зміг показати, що країни досягли такого стану, коли повернути все назад уже неможливо. У цьому прикладі логічно наголошеним є вислів *“enough is enough”*. Перекладач усунув це підсилення, використавши слово *«достатньо»*.

Розглянемо фрагмент промови Бориса Джонсона.

Оригінал: *«As I speak there are now 27 countries that have themselves taken the risk of kicking out people whose presence they deem to be no longer conducive to the public good. Of course there are many more that have chosen to act in other ways, countries that have issued powerful statements or downgraded their representation at the World Cup»* (19).

Переклад: *«Як я зауважив, уже 27 країн ризикнули витурити людей, чия присутність більше не вважається корисною для суспільних інтересів. Звісно, багато інших обрали інші способи дії — наприклад, зробивши потужні заяви чи знизивши присутність на Кубку світу».*

Цей приклад демонструє тип інтеграції, коли головну думку подано в основній частині. Борис Джонсон поступово розкриває ідею. Натомість перекладач застосовує скорочений переклад, коли замість того, щоб відтворити фрагмент «*Of course there are many more that have chosen to act in other ways, countries that have issued powerful statements or downgraded their representation at the World Cup*», використовує слово «наприклад».

Розглянемо фрагмент із промови Бориса Джонсона.

Оригінал: «*There are now 9 countries that have their own version of David Brent, and it is an astonishing fact that both of the two highest grossing movies in the world last year was either shot or produced in this country: Beauty and the Beast and Star Wars. And what is the principal utensil of violence in Star Wars? And where was the light sabre invented? In which part of London? In Uxbridge and South Ruislip*» (19).

Переклад: «*У понад 9 країнах є власні версії Девіда Брента, і дуже радує той факт, що дві кінострічки з найбільшими касовими зборами у світі за останній рік були чи то зняті, чи то продюсовані в нашій країні – «Красуня та чудовисько» та «Зоряні війни». І яка ж найвідоміша зброя у «Зоряних війнах»? І де ж було створено світловий меч? В якому районі Лондона? У Аксбріджі та Південному Райсліпі (натяк на походження Джона Стірса — майстра спецефектів, що створив значну частину знаменитих об'єктів кіноепопеї «Зоряні війни»)*».

Аналізуючи цю частину промови, можна зробити висновок, що в оригіналі тип подання інформації гармонійно-конфліктний: по-перше, промова містить конкретні, непорушні докази та приклади, які свідчать про обізнаність політика, по-друге, політик порівнює свою країну з іншими країнами, зберігаючи за нею першість. Також Борис Джонсон показує, що його цікавить кіно, та розповідає людям прості факти.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі окреслено основні риси промов, виголошених політичними діячами України та США.

У першому розділі розглянуто зміст поняття промова як різновиду політичної комунікації, з'ясовано місце політичної промови в політичному дискурсі, структурні й функціональні особливості політичних промов, схарактеризовано специфіку лінгвокультурного аналізу політичних промов.

Публічна політична промова має на меті переконати аудиторію, інформаційно вплинути на слухачів. Характерною ознакою публічної промови є індивідуальна структура й використання особливих засобів мови, які підпорядковані задуму автора та вимогам до творення текстів відповідного стилю й жанру.

Аналіз показав, що залежно від мети політична промова має чітку структуру.

1. Вступ. Мета вступу – зацікавити аудиторію.
2. Основна частина. Мета основної частини – інформувати, переконати, мотивувати аудиторію. Основна частина містить стрижневі ідеї промови, які автор логічно поєднує.
3. Висновок. Оратор підбиває підсумки промови, прощається з аудиторією.

Практичну частину роботи присвячено дослідженню засобів мовної виразності в політичних промовах, а також аналізу лінгвокультурних особливостей промов політичних діячів та стратегій їх перекладу. Досліджено основні взаємозв'язки та відмінності між англійським та українським політичними дискурсами.

Лінгвокультурологічний аналіз політичного тексту є багатовимірним явищем. Він потребує ґрунтовних теоретичних знань у культурній, лінгвістичній та мовній сферах. Лише в такому разі дослідження, виконане в культурологічному вимірі, можна вважати результативним. Виконуючи

культурологічний аналіз політичної промови, дослідник має змогу розширити свій світогляд, збагатитися духовно та глибше пізнати культуру, поведінку, світосприйняття іншого народу.

На основі виконаного аналізу можемо констатувати, що найбільш уживаним способом перекладу лінгвокультурних засобів у промовах політичних діячів США є описовий переклад. У досліджуваних текстах трапляються трансформації лексичної заміни та фразеологічних сполук. Спорадичними є трансформація пропуску, трансформація перестановки, а також еквівалентний та антонімічний перекладу. Подекуди перекладачі використовують такі способи перекладу, як трансцендентність, пошук та інтерпретація.

Аналіз перекладацьких прийомів відтворення компонентів лінгвокультури українською мовою виконаний на матеріалі промов Володимира Зеленського та Бориса Джонсона. Було встановлено, що найчастіше перекладачі використовують прямий переклад і пропуск. Це найбільш уживані засоби перекладу промов політичних діячів. Перекладачі також застосовують прийом додавання інформації та її порівняння.

Отже, під час перекладу політичних промов перекладач повинен чітко зрозуміти вихідний текст, а далі почати шукати способи його перекладу, які відобразатимуть цілі оригінального повідомлення, його прагматику та емоційний колорит.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Блур М., Блур Т. Практика аналізу критичного дискурсу: Вступ. Рутледж, 2013.
2. Божеську М. Г. Сучасні дослідження політичного дискурсу. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Філологічні науки. 2013. № 14 (1). С. 6–11.
3. Бурлака А. О. Лінгвокультурні особливості політичного дискурсу. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/14057105.pdf> (дата звернення: 5.04.2023)
4. Висоцький О. Технології та стратегії мовної політики. *Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність*. Матеріали Міжнародної наукової конференції. 24–25 травня 2019 р., м. Дніпро / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2019. С. 68–71.
5. Горбатенко В. Постмодерн і трансформація ціннісної основи людського буття. *Політичний менеджмент*. Київ, 2005. № 1. С. 3–13.
6. Діак І. Українське відродження чи нова русифікація?: Наукове видання. Київ: Гранослов, 2000. 304 с.
7. Долинський Є. В. Риторичні прийоми у політичних промовах американських лідерів як засоби маніпуляції суспільною свідомістю громадян. *Науковий вісник ХДУ*. Серія Германістика та міжкультурна комунікація. 2012. № 1. С. 45–51.
8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с
9. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації : навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.; С. 12–13.
10. Лосєва І. Мовностилістичні ознаки політичних промов. *Нова філологія*, 2012. № 50. С. 64–66.

11. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
12. Нагорська Т. В. Структура текстів політичних промов У. Черчіля: лінгвориторичний підхід. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 110, Т. 2. С. 54–56.
13. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. № 6. С. 66–69.
14. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Київ: Генеза, 1997. 395 с.
15. Романюк А. Б., Заяць А. В. Аналіз досліджень політичного дискурсу. URL : http://science.lp.edu.ua/sites/default/files/Papers/20_114.pdf (дата звернення: 10.05.2023)
16. Руда О. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі: монографія. НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 2012. 232 с
17. Серажим К. С. Сучасний український політичний дискурс: формування нового стилістичного канону. *Наукові записки інституту журналістики*. Київ, 2002. Т. 8 (липень–вересень). С. 88–94. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1298> (дата звернення: 10.03.2023)
18. Стеблина Н. О. Тексти офіційного політичного дискурсу як індикатор еволюції політичного режиму (на матеріалі промов українських президентів). *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. С. 85–95
19. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1998. 20 с.

20. Чорна О. О. Формування образу політичного лідера засобами комунікативних стратегій. Лінгвістичні студії. Донецьк : ДонНУ, 2012. Вип. 25. С. 97–104.
21. Canetti E. Masse und Macht. Hamburg : Classen, 1960. 342 s.
22. Ebbinghaus H. Uber das Gedachtnis. Forgotten Books, 2018. 180 s.
23. Lakoff R. Talking Power. The Politics of Language. New York : Basic Books, 1990. 324 p.
24. Schwartzberg R.-J. Sociology Politique. Paris : Editions Montchrestien, 1988. 566 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Remarks by President Biden on the United Efforts of the Free World to Support the People of Ukraine. March 26, 2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/> (дата звернення: 07.05.2023)
2. President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine. URL: <https://cl.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/> (дата звернення: 04.03.2022)
3. Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine. URL: <https://lu.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/> (дата звернення: 01.06.2023)
4. Remarks by President Biden on the Security Assistance to Ukraine. URL: <https://it.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-the-security-assistance-to-ukraine/> (дата звернення: 20.03.2023)
5. Marcet Watch. URL: <https://www.marketwatch.com/story/sometimes-we-will-speak-softly-and-carry-a-large-javelin-says-biden-as-he-unveils-800-million-in-ukraine-aid-2022-04-21> (дата звернення: 15.04.2023)
6. Remarks by President Biden Providing an Update on Russia and Ukraine. April 21, 2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-providing-an-update-on-russia-and-ukraine-2/> (дата звернення: 17.04.2023)
7. Remarks by President Biden on the Request to Congress for Additional Funding to Support Ukraine. April 28, 2022. URL: <https://it.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-the-request-to-congress-for-additional-funding-to-support-ukraine/> (дата звернення: 11.05.2023)
8. Remarks by President Biden on the Security Assistance to Ukraine. May 03, 2022. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches->

[remarks/2022/05/03/remarks-by-president-biden-on-the-security-assistance-to-ukraine/](#) (дата звернення: 19.03.2023)

9. Remarks by President Biden at Signing of S. 3522, The “Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act Of 2022”. URL: <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-at-signing-of-s-3522-the-ukraine-democracy-defense-lend-lease-act-of-2022/> (дата звернення: 02.05.2023)

10. Yahoo!News. URL: https://uk.news.yahoo.com/president-biden-convicted-putin-decided-234246695.html?guce_referrer (дата звернення: 08.04.2023)

11. Remarks by President Biden Announcing Response to Russian Actions in Ukraine. February 22, 2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-announcing-response-to-russian-actions-in-ukraine/>

(дата звернення: 06.05.2023)

12. President Biden@POTUS.

URL: <https://twitter.com/POTUS/status/1517280773698695168>

(дата звернення: 14.05.2023)

13. The American Presidency Project. Pool Reports of February 18, 2022. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/pool-reports-february-18-2022>

(дата звернення: 12.04.2023)

14. Remarks by President Biden Providing an Update on Russia and Ukraine. February 18, 2022.

URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/18/remarks-by-president-biden-providing-an-update-on-russia-and-ukraine-2/> (дата звернення: 18.03.2023)

15. Офіційний сайт Президента України.

URL: <https://www.president.gov.ua/news/demokratiya-mozhe-prograti-na-yevropejskomu-kontinenti-yaksh-75721> (дата звернення: 05.06.2023)

16. Iowa State University. Frchives of Women’s Political Communication. iHeartRadio “Commencement: Speeches for the Class of 2020” Podcast – May 15, 2020. Hillary Rodham Clinton.

URL: <https://awpc.cattcenter.iastate.edu/2020/05/27/iheartradio-commencement-speeches-for-the-class-of-2020-podcast-15-may-2020/>

(дата звернення: 07.03.2023)

17. Iranian Regime a Grave Security Threat. October 21, 2019.

URL: <https://editorials.voa.gov/a/iranian-regime-a-grave-security-threat/5132827.html>. (дата звернення: 12.04.2023)

18. CNN. World. Diplomatic fallout.

URL: <https://edition.cnn.com/2018/03/28/europe/uk-spy-nerve-agent/index.html>

(дата звернення: 25.05.2023)

19. Speech Foreign Secretary's Mansion House speech at the Lord Mayor's Easter

Banquet 2018. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretarys-lord-mayors-easter-banquet-speech-at-mansion-house-wednesday-28-march>

(дата звернення: 09.05.2023)

20. Remarks by President Biden Ahead of the One-Year Anniversary of Russia's Brutal and Unprovoked Invasion of Ukraine.

URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-ahead-of-the-one-year-anniversary-of-russias-brutal-and-unprovoked-invasion-of-ukraine/>

(дата звернення: 12.03.2023)

21. Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr.

URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/>

(дата звернення: 11.06.2023)

22. Remarks by President Biden and Prime Minister Rishi Sunak of the United Kingdom in Joint Press Conference

URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/06/08/remarks-by-president-biden-and-prime-minister-rishi-sunak-of-the-united-kingdom-in-joint-press-conference/> (дата звернення: 08.04.2023)

23. Привітання Президента Володимира Зеленського з нагоди Дня Незалежності України:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/privitannya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-n-77265> (дата звернення: 07.06.2023)

24. Звернення Президента Володимира Зеленського:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/vorog-znaye-sho-ukrayina-peremozhe-zvernennya-prezidenta-vol-83413> (дата звернення: 05.03.2023)

25. Виступ Президента України на конференції «UA: Війна. Недоспівана колискова» з нагоди Міжнародного дня захисту дітей:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/usi-462-dobi-mi-byemosya-za-nashe-majbutnye-znachit-za-nashi-83269> (дата звернення: 03.04.2023)

26. «Нашими успіхами, тиском та «Петріотами» ми відповідатимемо Росії на всі прояви її зла» – звернення Президента України:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/nashimi-uspihami-tiskom-ta-petriotami-mi-vidpovidatimemo-ros-83229> (дата звернення: 05.06.2023)

27. Remarks by President Biden at the 155th National Memorial Day Observance:

URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/05/29/remarks-by-president-biden-at-the-155th-national-memorial-day-observance/> (дата звернення: 02.06.2023)

28. Промова Президента Володимира Зеленського з нагоди 30-ї річниці незалежності України:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-30-yi-rich-70333> (дата звернення: 01.06.2023)

29. Привітання Президента Володимира Зеленського з нагоди Дня Незалежності України:

URL: <https://www.president.gov.ua/news/privitannya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-n-77265> (дата звернення: 08.05.2023)